

KOY Domus Arctopolis

VALIMO

Sivistystoimialan esittävän taiteen esitys- ja koulutustoiminta

RAKENNUSHISTORIASELVITYS 19.6.2023

TIIVISTELMÄ

Rakennushistoriaselvitys käsittelee valimorakennusta, joka on osa Arkkitehtitoimisto Lappi-Seppälä & Martas Oy:n suunnittelemaa poikien ammattikoulua 1952. Valimo on kolmiomaisen rakennuksen sisäpihalla, ja sen rooli on päämassaan nähden vähäisempi. Ulkoseinät ovat sokkelin osalta betoni-sementtilastuvilla-tilirakenteisia ja sokkelirakenteen yläpuolelta tiilirakenteisia. Alapohjarakenteet ovat maanvaraisia betonilaattoja. Vesikattorakenteet ovat puuta ja vesikatteenä on rivipeltikate, joka vaihdettiin tiilikatteen tilalle jo rakennuksen alkuvuosikymmeninä.

Valimorakennus suunniteltiin valimoksi ja autokorjaamoksi, mutta valimona se toimi vain vähän aikaa. Toiminta vaihtui sivistysalan toimijoiden käyttöön ja 2005 itäosa peruskorjattiin toimistotiloiksi Porin tekniselle toimielimelle. Valimosali ja sen viereiset opetustilat olivat Palmgren-opiston käytössä, kunnes 2020 opetuskäyttö kiellettiin rakennuksen puutteellisen terveysturvallisuuden vuoksi. Valimorakennusta ei ole laajojen vaurioiden vuoksi mahdollista hyödyntää sille suunnitellussa sivistystoimialan käytössä ilman suurta peruskorjausta.

Rakennus on säilyttänyt pääosin alkuperäisen ilmeensä. Vesikatteen lisäksi osa ikkunoista on vaihdettu vuoden 2005 peruskorjauksessa. Osa ikkunoista on levytetty umpeen. Itäjulkisivulla on suuri muraali, joka heikentää rakennuksen autenttisuutta. Rakennuksen massa ja aukotus ovat kuitenkin säilyneet alkuperäisinä. Sisätiloissa on tehty muutoksia etenkin itäosaan muuttuneiden toimintojen myötä, mutta kantavat rakenteet ovat säilyneet. Valimon rakenteet ja julkisivut ovat pääosin säilyneet alkuperäisinä, mutta suuri osa rakenteista on vaurioituneita tai puutteellisia, ja ne on vaihdettava uusiin.

Ammattikoulu muodostaa jatkeen Riihikedon koulukortteleille ja täydentää aluetta 1950-luvulle ominaisella rakennustyyllillä, jonka ulkoasun piirteitä ovat kahitiilinen julkisivu keltaisin saumoin sekä liuskekivisokkeli. Riihikedon koulukorttelit on valtakunnallisesti merkittävää rakennettua ympäristöä, jonka rakennus- ja kulttuurihistorialliset arvot tulee säilyttää kaupunkikuvassa. Valimorakennuksen arvo muodostuu valimon ja päärakennuksen muodostamasta kokonaisuudesta ja sen suhteesta koulukortteleihin.

SISÄLLYS

1.	RAKENNUSHISTORIASELVITYS	3
1.1.	Kohteen nimi ja osoite	3
1.2.	Rakennushistoriaselvityksen laatijat	3
2.	KOHTEEN SYNTYHISTORIA JA RAKENNUSPAIKKA	4
2.1	Rakennushankkeen historia ja muutosvaiheet	4
2.2	Nykytila ja inventoinnit	7
3.	RAKENNUS JA SEN YMPÄRISTÖ	8
3.1.	Tontti ja ympäröivät alueet	8
3.2.	Tontille sijoitetut rakennukset	10
3.3.	Piharakenteet- ja pinnoitteet	10
3.4.	Kasvillisuus	10
4.	VALIMO RAKENNUKSENA	11
4.1.	Valimorakennuksen suunnittelijat	11
4.2.	Valimon rakennustyyppin analyysi	11
4.3.	Tarpeet ja korjaussuunnitelmat	11
5.	JULKISIVUN RAKENTEET	12
5.1.	Sokkeli ja perustukset	12
5.2.	Ulkoseinät	12
5.3.	Ikkunat ja ovet	13
5.4.	Räystäät ja vedenpoistojärjestelmät	14
5.5.	Vesikatto ja -varusteet	14
6.	SISÄTILAT JA HUONEJAON MUUTOKSET	15
6.1.	Tilojen käyttö	15
6.2.	Lattiat	15
6.3.	Seinät	16
6.4.	Katot ja alakatot	17
6.5.	Portaat ja kaiteet	17
7.	KIINTEISTÖTEKNIikka	18
7.1.	Ilmanvaihto	18
7.2.	Lämmitys	18
7.3.	Viemärijärjestelmä	18
7.4.	Sähkö	18
8.	KOHTEEN RAKENNUSHISTORIAALLINEN SÄILYNEISYYS JA ARVIOINTI	19
8.1.	Leimalliset ulkopuoliset piirteet	19
8.2.	Leimalliset tilaratkaisun ja sisustuksen piirteet	19
8.3.	Muuttuneet kohdat	19
8.4.	Rakennusterveellisyys	20
8.5.	Rakennuksen arvottaminen	20
	LÄHDELUETTELO	21

1. RAKENNUSHISTORIASELVITYS

1.1. Kohteen nimi ja osoite

Ent. poikien ammattikoulu, ent. ammattikoulun
valimorakennus
Rautatienpuistokatu 7, 28130 Pori

1.2. Rakennushistoriaselvityksen laatijat

Rakennushistoriaselvityksen tilaajat

Kiinteistö Oy Domus Arctopolis
Jenni Jakovaara, toimitusjohtaja
puh. 044 701 1311 jenni.jakovaara@pori.fi
Rautatienpuistokatu 7, 28130 Pori

Porin kaupunki Tilayksikkö, Tekninen Toimiala
Päivi Kalli, rakennuttajainsinööri
puh. 044 701 0904 paivi.kalli@pori.fi
Rautatienpuistokatu 7, 28130 Pori

Tilan omistaja

Kiinteistö Oy Domus Arctopolis

Laatijat

Mikko Uotila, Vilja Tuohisto-Kokko ja Pekka Nikonen
Arkkitehtisuunnittelu Mikko Uotila Oy
Pätsiniementie 1, 37800 Akaa; puh. 03 546 0646
mikko.uotila@arkkitehtisuunnittelu.net
Yhdyshenkilö: Mikko Uotila, puh. 050 560 7016

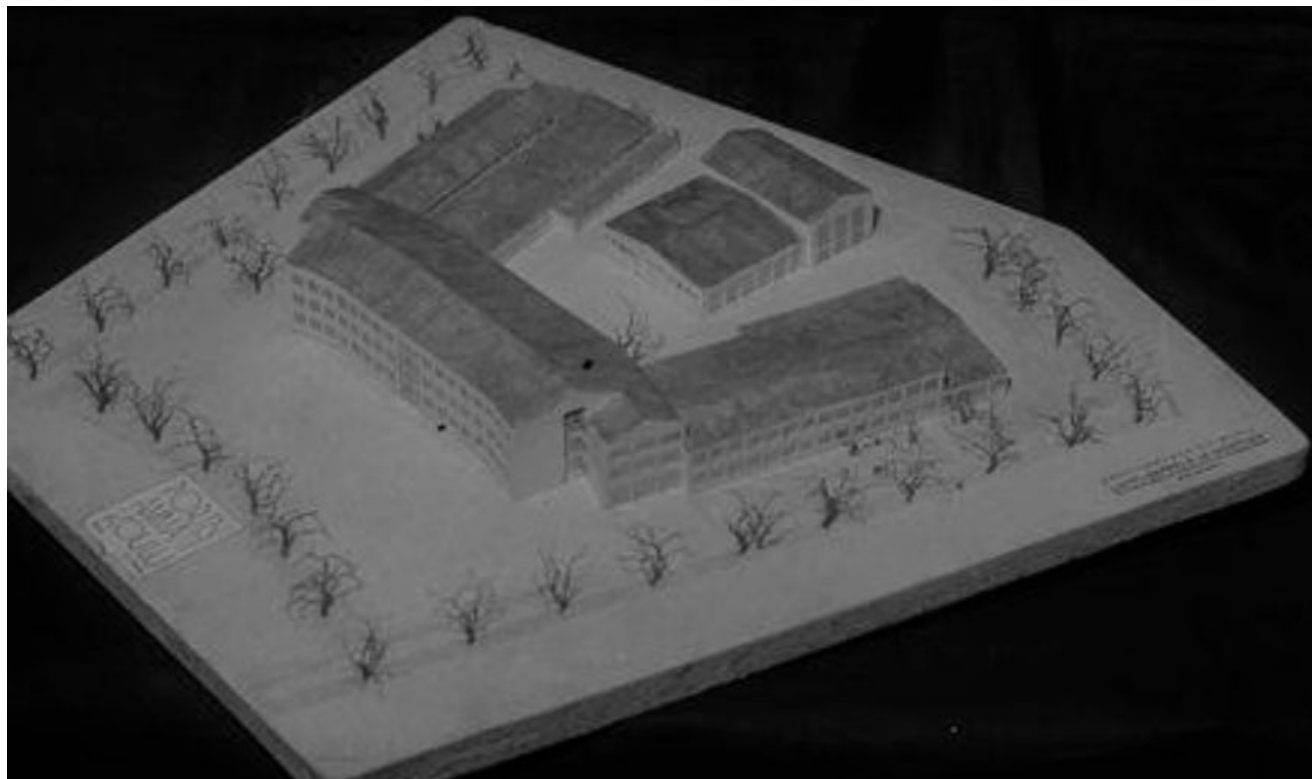
2. KOHTEEN SYNTYHISTORIA JA RAKENNUSPAIKKA

2.1. Rakennushankkeen historia ja muutosvaiheet

Varhaishistoria

Valimo ja autokorjaamo suunniteltiin osana poikien ammattikoulua vuonna 1938 valmistuneen tyttöjen ammattikoulurakennuksen naapuriin. Alueen rakennuskanta oli tuolloin vähäistä, ja uusi koulukokonaisuus suunniteltiin Riihikedon koulukorttelien jatkeeksi. Uuden ammattikoulutalon rakennustoimikunta hyväksyi Arkkitehtitoimisto Lappi-Seppälän & Martas oy:n luonnoksen vuonna 1949, ja suunnitelma valmistui 1950. Sama toimisto suunnitteli samaan aikaan myös viereistä Riihikedon arava-aluetta. Ammattikoulun piirustukset allekirjoitti arkkitehti likka Martas.

Rakennuskokonaisuuden tilavuudeksi suunniteltiin 44 300 m³, josta koululle osoitettiin 16 700 m³, työpajasiiville 21 550 m³ ja valimolle sekä autokorjaamolle 6050 m³. Valimorakennus sijoittui päärakennuksen muodostamalle sisäpihalle Porilaistenkadun varrelle. Kaksiosaisen rakennusmassan pohjoispuolen päätilaa reunustivat kummassakin päädyssä kolmessa kerroksessa olevat matalat huonetilat sekä kellarit. Rakennuksen eteläosa oli yksikerroksista hallitilaa eteläpäädyn kaksikerroksisia tiloja lukuunottamatta.

Kuva 1. Valimorakennus sijaitsee ammattikoulun päärakennuksen sisäpihalla. Sven Raita 1949.

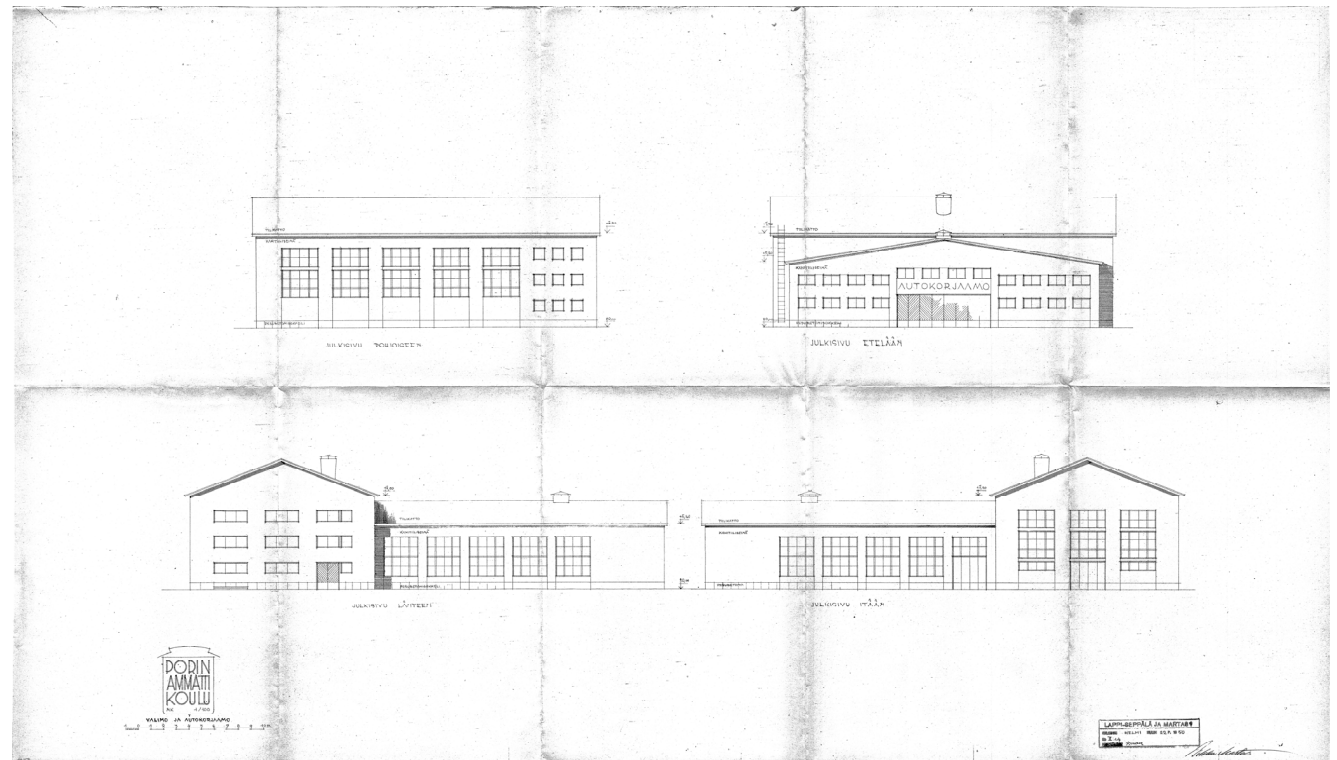
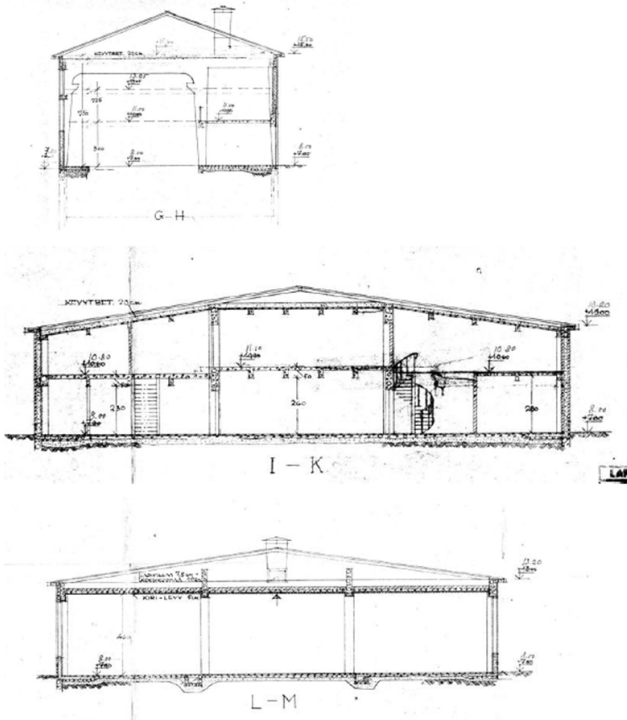
Ammattikoulu valmistui syksyllä 1952, ja koulun vihkiäisiä vietettiin 22.2.1953. Koulussa aloittivat metalli-, konekorjaus-, puutyö-, maalaus-, parturi- ja räätäliinijat. Metalli- ja konekorjauslinjat sijoituivat valimorakennuksen lisäksi koulun itäsiipeen. Päärakennuksen länsisiivessä toimi rakennusosasto eli puutyö- ja maalauslinja ja keskiosan tiloissa parturi- ja räätäliinijat. Myöhemmin koulussa toimivat myös sähkö-, radio- ja kemianlinjat.

Kuva 2. Ammattikoulua ei ole juuri kuvattu valimorakennuksen puolelta. Kuvassa vastavalmistunut rakennus etelän suunnasta. Viljo Havusalo 1953.

Julkisivut

Alkuperäispiirustuksissa valimorakennuksen julkisivuissa mainitaan pesubetonisokkeli, kahitiiliseinä sekä tiilikatto. Sokkelimateriaali ja ikkunoiden jaottelu muuttuivat kuitenkin suunnitellusta rakennusvaiheeseen mennessä. Rakennusten sokkelit verhottiin ajalle tyyppillisellä liuskekivellä. Tiilikatot vaihdettiin peltikatteeseen oletettavasti jo 60-luvun loppupuolella.

Kuva 3. Alkuperäiset leikkauspiirustukset.

Kuva 4. Julkisivujen alkuperäispiirustukset poikkesivat toteutuneista.

Kuva 5. Ammattikoulun julkisivuissa oli alunperin tiilikate ja tummanruskeat ikkunanpuitteet.

laus. Jussi TwoSeven on toteuttanut lukuisia eläinaiheisia muraaleja, ja valimon teos *Roar!!!* oli hänen kolmas seinämaalauksensa Porissa. Valimon itäseinän ikkunat olivat tuolloin levytettynä, ja huonoon kuntoon mennyt seinäpinta oli otollinen paikka taiteelle.

Vuonna 2017 rakennus siirtyi Kiinteistö Oy Domus Arctopoliksen omistukseen. Rakennus oli sitä ennen osa ent. Kiinteistö Oy Porin Ammattiopistoa (10.8.2011 alkaen), johon se siirtyi Porin kaupungin teknisen palvelukeskuksen hallinnasta. Valimo toimi Palmgren-konservatorion pop/jazz-osaston konserttisalin ja opetusluokkina, kunnes 2020 valimosali poistettiin opetuskäytöstä. Rakennus ei täyttänyt Porin kaupungin terveysturvallisuuden opetustiloille asettamia määräyksiä.

2.2 Nykytila ja inventoinnit

Tällä hetkellä valimorakennuksen tiloissa toimivat Porin Palmgren-konservatorio ja itäosan toimistotiloissa Porin kaupungin teknisen palvelukeskuksen kiinteistöhoito. Eteläosan hallitiloja rajaavat kevyet väliseinät, joiden sisässä on varastotiloja. Aula toimii autotallina. Valimosali on palvellut harjoituspaikkana ja sitä on käytetty myös satunnaisten tilaisuuksien järjestämiseen.

Valimon rakenteet ovat säilyneet suurilta osin alkuperäisinä, mutta ne vaativat suuria korjaustoimenpiteitä. Silmin nähtäviä vaurioita ovat julkisivun rapautuminen ja sisätilojen betonilattioiden halkeilu.

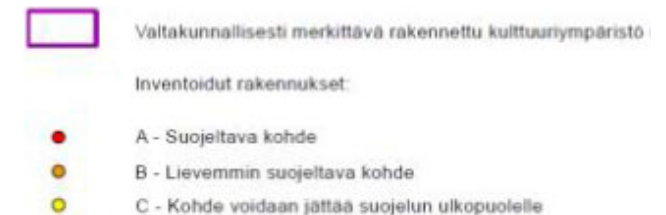
Inventoinnit ja arvotukset

Vuonna 2005 valmistuneessa ennen peruskorjausta laaditussa Poikien ammattikoulun inventointiraportissa rakennuskokonaisuus arvioitiin luokkaan A. Rakennuskokonaisuutta kuvattiin oman aikansa arkkitehtuurin laadukkaaksi ja tunnistettavaksi edustajaksi, jonka ominaispiirteet ovat säilyneet. Muutokset oli toteutettu osittain alkuperäistä arkkitehtuuria kunnioittaen. Rakennukset todettiin rakennushistoriallisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokkaaksi. Inventointiraportissa kehoitettiin säilyttämään julkisivut ja käyttämään alkuperäisiä vastaavia materiaaleja.

Poikien ammattikoulun tontti on osa Riihikedon koulukorttelien S-1 -aluetta, jonka rakennus- ja kulttuurihistorialliset arvot tulee säilyttää kaupunkikuvassa. Koulukorttelit on merkitty valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuuriympäristöksi, sillä ne muodostavat poikkeuksellisen laajan ja monipuolisen koulurakennuskokonaisuuden. Alueella on tehty inventointeja 2005, 2007 ja 2015. Ammattikoulun rakennukset ovat ainoa koulukorttelien kokonaisuus, jolle ei ole määritelty arvoluokkaa.

Rakennukseen on suoritettu kosteus- ja sisäilmatekninen kuntotutkimus vuonna 2019 ja toimistotilojen lisätutkimus 2021.

Kuva 8. Valimo on osa Riihikedon koulukorttelien valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä, mutta itse rakennus on inventoimaton. RKY 2009.

3. RAKENNUS JA SEN YMPÄRISTÖ

3.1. Tontti ja ympärivät alueet

Rakennuskokonaisuus sijaitsee Rautatiepuistokadun, Tasavallankadun ja Porilaistenkadun muodostamalla kolmion muotoisella tontilla. Valimorakennus sijaitsee Porilaistenkadun puolella rakennusten muodostamalla sisäpihalta. Vaikka rakennus on isomman massan sisällä, on sinne näkymät kuitenkin Porilaistenkadun lisäksi Tasavallankadulta, Antinkadulta, Rautatiepuistokadulta sekä Käsityöläisenkadulta. Koulukorttelit ja riihikedon arava-alue muodostavat pääosan valimorakennuksen ympäristöstä, joten lähes kaikki valimon läheisyydessä sijaitsevat rakennukset kuuluvat valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen ympäristöjen alueille. Tasavallankadun puolella on uudempia asuinkerrostaloja.

Poikien ammattikoulu muodostaa 1950-luvulle tyypillisen jatkeen Riihikedon koulukortteleille. Julkiseen rakentamiseen kaavoitetulle alueelle on 1900-luvun alkuvuosikymmeninä rakennettu kokonaisia katunäkymiä muodostavia tielinjaan rajautuvia kouluja sekä perusopetukseen että ammatilliseen koulutukseen. Arkkitehti Harald Andersin laati kaupungin kasvuun varautuvan Porin yleisasemakaavan 1923. Kaavasta toteutui Porin yhdeksäs kaupunginosa, jonne rakennettiin Andersinin kaavan mukaan mm. monia julkisia rakennuksia ja ennen kaikkea suuri joukko kouluja.

Kuva 9. Riihikedon koulukorttelien alueella toimii yhä lukuisia oppilaitoksia. Porin kaupungin karttapalvelu.

Riihikedon koulukorttelit

Alueen vanhin koulu on 1912 valmistunut jugend-tyylinen Cygnaeuksen kansakoulu, joka valmistui Porin silloisen kaava-alueen ulkopuolelle 1912. Cygnaeuksen koulussa toimii tällä hetkellä alakoulu. Koulun sisäpihalla sijaitsi 1950-luvulla rakennettu ruokala, mutta sen paikalle on 2010-luvulla rakennettu uusi ruokapalvelukeskus. Rakennuksessa on viitteitä Cygnaeuksen koulun jugend-aiheisiin.

Porin suojeluskuntatalo Karhulinna vihittiin 1928. Klassistisen rakennuksen piirsivät arkkitehti Gunnar Wahlroos ja rakennusmestari Hjalmar Siren. Porin seudun Steinerkoulu muutti Karhulinnaan 1999. Karhulinna on osa Riihikedon koulukortteleita, mutta sinne ei ole näky-mäyhteyttä valimosta.

Porin suomalaisen yhteislyseon koulu valmistui 1934 arkkitehti Elsa Arokallion suunnittelemana. Koulua on myöhemmin laajennettu, ja nykyään se on Porin lukion käytössä. Yhteislyseon tunnuspiirre on pohjoispäädystä sijaitseva pyöristetty ulkokulma, johon sijoittuu koulun pääporras. Valimon suuntaan avautuu koulun sisäpiha.

Ennen poikien ammattikoulua 1938 valmistui tytöille tarkoitettu Teljän ammattikoulu, jonka suunnitteli arkkitehti Oiva Viljanen. Rakennuksessa toimii nykyään Porin palveluopisto.

Kuva 10. Cygnaeuksen uuden ruokapalvelukeskuksen takana näkyy Cygnaeuksen koulurakennus. Google Maps 2017.

Kuva 11. Entinen tyttöjen ammattikoulu valimon suunnasta. Google Maps 2017.

Kuva 12. Porin suomalaiseen yhteislyseoon tehty laajennus muodostaa suuren suljetun sisäpihan valimon suuntaan. Google Maps 2017.

Riihikedon arava-alue

Rautatiepuistokadun vastakkaista puolta reunustavat kolmekerrokset lamellitalot osana Riihikedon arava-aluetta. Riihikedon yhtenäinen asuinalue edustaa varhaista aravatuotantoa ja samaa aikakautta kuin poikien ammattikoulu. Myös aravatalojen suunnittelusta vastasivat arkkitehtitoimisto Lappi-Seppälä & Martas. Riihikedon aravatalojen alue muodostaa valtakunnallisesti merkittävän rakennetun ympäristön koulukorttelien viereen.

3.2. Tontille sijoitetut rakennukset

Tontilla on valimorakennuksen lisäksi vain päärakennus, jossa sijaitsee Winnovan ja Palmgren-konservatorion tilat. Päärakennus koostuu nelikerroksisesta keskiosasta ja

kaksikerroksisista itä- ja länsisiivistä, joita reunustavat pohjoispäässä ja sisäpihalla yksikerroksiset osat. Päärakennus on sisäpihalle eli valimon suuntaan vaatimattomampi ulkoasultaan. Sisäpihalla sijaitsee mm. kiinteistön jätehuolto.

3.3. Piharakenteet- ja pinnoitteet

Piha on täysin asfaltoitu. Rakennuksen viereisiä nurmialueita rajaavat reunakivetykset. Länsipuolen kellariosasta nousevat kannelliset aukot julkisivun viereen.

3.4. Kasvillisuus

Valimoa reunustavat nurmi-istutukset, jotka tulevat kiinni sokkeliin. Rakennuksen pohjois- ja eteläpuolen nurmialueilla julkisivua vasten kasvaa myös pensaita ja eteläseinustalla puita.

Valimon itäpuolella on pieni puistoalue Summan puisto. Rautatiepuistokadun ja Tasavallankadun lehmuskujat peittävät näkymiä kaduilta Valimolle.

Kuva 13. Riihikedon arava-alue edustaa samaa rakennustyyliä ammattikoulun kanssa. Google Maps 2017.

Kuva 14. Ammattikoulu on vaatimattomampi sisäpihan puolelle valimon suuntaan.

Kuva 15. Rakennuksen edustalla on runsaasti kasvillisuutta. Saija Hokkanen 2021.

4. VALIMO RAKENNUKSENA

4.1. Valimorakennuksen suunnittelijat

Rakennuksen osana ammattikoulualueen kokonaissuunnitelmaa on suunnitellut helsinkiläinen Arkkitehtitoimisto Lappi-Seppälä & Martas vuonna 1950. Johannes Lappi-Seppälä (1911–1977) oli suomalainen arkkitehti, rakennushallituksen pääjohtaja ja kansanedustaja. Igor Martas (1909–1965) oli suomalainen arkkitehti. Igor Martas ja Lappi-Seppälä työskentelivät yhdessä vuoteen 1953, jolloin Lappi-Seppälä nimitettiin Rakennushallituksen pääjohtajaksi, ja Martas jatkoi yksinään.

Kuva 16. Lappi-Seppälä & Martas Oy:n suunnittelemasa 1955 valmistuneessa Limingan kaupungintalossa on tyypillisiä 1950-luvun elementtejä.

Arkkitehtitoimisto suunnitteli lukuisia asuinkerrostaloja ja kunnantaloja sotien jälkeen. Toimiston tuotanto on mukailut ajanmukaista tyypillistä arkkitehtuuria. Toimiston suunnittelemissa julkisista rakennuksista harva on alkuperäisessä käytössä.

Toimiston töitä ovat muun muassa Keminjoen Uittoyhdistyksen toimitalo Rovaniemelle 1937, Kauhajoen kunnantalo 1952 ja sanomalehti Kalevan toimitalo Ouluun 1953. Toimisto suunnitteli myös useita asuintaloja Helsingissä 1938–1953 sekä Otanmäen kaivoskylän asuintalot 1952–1953. Näiden lisäksi arkkitehtitoimisto suunnitteli ammattikoulun kanssa samanaikaisesti viereisen korttelin arava-alueen rakennukset.

Kuva 17. Lappi-Seppälä & Martas Oy:n suunnittelema Kauhajoen kaupungintalo toimii nykyään kansalaisopistona.

4.2 Valimon rakennustyyppin analyysi

Ulkoseinät ovat sokkelin osalta betoni-sementtilastuvilla-tilirakenteisia ja sokkelirakenteen yläpuolelta tiilirakenteisia. Alapohjarakenteet ovat maanvaraisia betonilaattoja. Vesikattorakenteet ovat puuta ja vesikatteenä on rivipeltikate. Rakenne on tyypillinen 1950-luvun rakentamiselle.

Ulkoasultaan rakennus on oman aikansa arkkitehtuurin tunnistettava edustaja, ja sen ominaispiirteet ovat säilyneet hyvin. 1950-luvun kouluarkkitehtuurille tyypilliset kahitiiliset ja sokkelistaan liuskekivetyt julkisivut kiertävät koko rakennuskokonaisuutta. 1990-luvulla tehdyt muutokset eivät näy valimorakennuksessa. Merkittävimmät muutokset ovat tiilikatton vaihto peltikatteeseen ja ikkunoiden vaihtaminen tummanruskeista valkoisiksi. Valkoiset ikkunat eivät ole rakennusajankohdasta tai -tyylistä poikkeavat.

4.3 Tarpeet ja korjaussuunnitelmat

Valimorakennus ei nykykunnossaan sovellu pitkäaikaiseen käyttöön toimisto-osaa lukuunottamatta, eikä se täytä Porin kaupungin terveysvalvonnan opetustiloille asettamia määräyksiä. Rakennuksen alkuperäinen toiminta ja siihen tehdyt muutokset eivät tue rakennukselle asetettuja nykytarpeita ja tavoitteita

sivistysalan toimijoiden osalta. Rakennus ei täytä esteettömyysvaatimuksia kaikkien tilojen osalta.

Korjattavuutta on selvitetty kuntotutkimusten pohjalta. Rakennukseen on suoritettu kosteus- ja sisäilmatekninen kuntotutkimus 2019 sekä lisätutkimus toimistotilojen osalta 2021. Tutkimusten perusteella rakennukseen tulee tehdä täydellinen korjaus, jos se otetaan alkuperäisestä poikkeavaan käyttötarkoitukseen. Autokorjaamon ja valimon toiminnot poikkeavat huomattavasti kulttuuri- ja opetus-toiminnoista.

Suurimmat vauriot ovat ulkorakenteissa. Alapohja on toteutettu puutteellisesti ilman eristeitä, ja se on uusittava kauttaaltaan. Myös ulkoseinät vaativat täyden korjauksen. Yläpohja ja vesikatto ovat teknisen käyttökänsä päässä.

Asbestia havaittiin varaston lattiapinnoitteessa, kosteiden tilojen seinälaatoituksessa, yläpohjan bitumikermässä sekä vanhoissa putkieristeissä, palo-ovissa ja lämminilmakihittimen tiivisteissä. Lisäksi rakennuksen seinä- ja lattiamateriaaleista kerätyissä näytteissä ilmeni raskasmalleja ja vanhojen valurautaviemärien liitoksissa lyijyä. Entisen autokorjaamon tiloissa havaittiin näkyviä öljyjäämiä sekä alapohjasta kerätyissä näytteissä pysyvän jätteen ja hyötykäytön ylittävä C10-C40-pitoisuus.

5. JULKISIVUN RAKENTEET

5.1. Sokkeli ja perustukset

Rakennus sijoittuu tasamaalle, ja se on perustettu maanvaraisesti. Maanpinta on lattiapintojen kanssa samalla korkeudella ja pääosin maanpinta viettää rakennuksesta pois päin. Rakennuksen päätyjulkisivuilla ulkoseinien vierustoilla on kasvillisuutta.

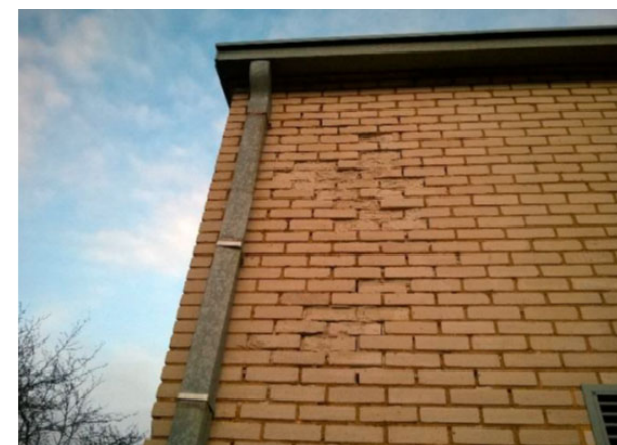
Rakennuksen sokkelirakenteet ovat betoniset, ja ne on päällystetty liuskekivellä. Sokkelirakenteissa on käytetty eristeenä sementtilastuvillaa ja kosteuseristeenä on bitumisively. Perusmuurin maanvastaisilla osilla ei havaittu vedeneristystä. Sokkelipinnoilla havaittiin ulkopuolisen kosteusrasituksen aiheuttamia jälkiä lähinnä nurkka-alueilla, jonne on johdettu vesikaton sadevesiä syöksykourujen kautta.

5.2. Ulkoseinät

Rakennusten ulkoseinät ovat pääosin tiili-kevytbetonitiili-tiilirakenteisia, mutta sokkelirakenteiden kohdalla ikkunoiden alapuolella rakenteessa on käytetty lämmöneristeenä sementtilastuvillaa. Pilarien kohdalla on käytetty kosteuseristeenä bitumisivelyä ja lämmöneristeenä korkkia. Julkisivuilla havaittiin runsaasti kosteuden ja pakkasen aiheuttamaa rapautumista tiilipinnoilla sekä saumoissa.

Ulkoseinärakenteissa voidaan olettaa olevan paikallisia vaurioita johtuen ulkopuolen kosteuseristeiden ja maanpinnanmuotoilujen puutteista sekä salaoja- ja sadevesijärjestelmien heikosta toiminnasta. Ulkopuolen kosteus on aikojen saatossa päässyt siirtymään seinärakenteisiin vaurioittaen sementtilastuvillaeristeitä. Rakenneavauskohdilla oli aistittavissa mikrobiperäistä hajua ja paikoin avauskohdilla havaittiin rakenteissa olevan rakennusaikaista muottilautaa. Rakenteiden liitoksikohdilla havaittiin epätiivelyskohtia, joiden kautta rakenteiden epäpuhtauksilla on mahdollista kulkeutua sisätiloihin. Pohjoisosan luokkatilojen eristetiloiissa todettiin kohonnutta kosteutta.

Kuva 18. Tiiliverhouksessa havaittiin kosteuden aiheuttamaa rapautumista.

5.3. Ikkunat ja ovet

Rakennuksessa on paljon alkuperäisiä puukarmirakenteisia kaksilasisia ikkunoita, jotka ovat huonokuntoisia. Vesipellitykset ovat ruostuneet eivätkä kallistukset ole riittäviä. Vesipellitysten ulkoseinien liitoskohtien tiiveys on puutteellinen, jolloin kosteuden on mahdollista päästä rakenteisiin. Ikkunoiden ja ulkoseinärakenteen välisessä liittymässä on käytetty rive-eristettä.

Osa rakennuksen ikkunoista on uusittu puu- ja alumiinikarmirakenteisilla MSE-ikkunoilla. Alkuperäisistä tummanruskeista ikkunoista poiketen uudet ikkunat ovat valkoisia. Uusitut ikkunat olivat tarkastuksessa tehtyjen havaintojen perusteella hyväkuntoiset. Päärakennuksessa kaikki ikkunat on pohjoisosan pieniä yläikkunoita lukuunottamatta vaihdettu. Valimon alkuperäiset ikkunankarmit on jossain vaiheessa maalattu valkoiseksi, mutta maali on pääosin rapautunut pois. Osa vanhemmista ikkunoista on peitetty vanereilla.

Osa rakennuksen ulko-ovista on vaihdettu uusiin, ja osa vanhoista ovista on maalattu uusien ovien tapaan valkoiseksi.

Kuva 19. Osa vanhoista punaruskeista ovista on vaihdettu tai maalattu valkoiseksi. Kuva vuodelta 2013.

Kuva 20. Alkuperäiset ikkunat ovat huonokuntoisia. Uusien ikkunoiden ulkoasu poikkeaa jonkin verran alkuperäisistä.

5.4. Räystäät ja vedenpoistojärjestelmät

Räystäärakenteet ovat betonia, ja peltiset räystääkourut ovat paikoin heikossa kunnossa. Rakennuksen salaojajärjestelmän olemassaolosta tai kunnosta ei ole tarkempaa tietoa. Nurkka-aluilla ei havaittu tarkastuskaivoja. Sadevesijärjestelmästä puuttuu paikoin sadevesikaivot, ja sadevedet ohjautuvat maanpinnalle sokkeleiden vierustalle.

5.5. Vesikatto ja -varusteet

Vesikattorakenteet ovat puurakenteisia ja yläpohjan rakenne on pääosin betoninen alalaattapalkisto. Vesikaton puurakenteissa oli havaittavissa kosteuden aiheuttamia tummentumia ja lahovaurioita, jotka viittaavat ajan saatossa tapahtuneisiin vesikattovuotoihin sekä rakenteen heikkoon tuulettuvuuteen. Betoniset räystäsrakenteet ovat heikentäneet tuulettuvuutta. Aluskatetta ei ole asennettu.

Rakennuksen vesikatteena oleva rivipeltikate on teknisen käyttöikänsä päässä. Pohjoisosan kattovedet laskevat eteläosan katolle lähelle ulkoseinärakennetta. Yläpohjan sisäpuolisessa tarkastelussa näillä kohdilla havaittiin vuoto-

jälkiä sisäkatoissa rakennuksen molemmilla pitkillä julkisivuilla. Räystääsalueen vesivuotoja on päässyt tapahtumaan katteen heikon kunnan sekä vesikouruihin syntyneiden vesipatoutumien takia.

Kuva 21. Harvassa aluslaudoituksessa on huomattavia vauriojälkiä.

Kuva 22. Vesikatto on teknisen käyttöikänsä päässä.

Kuva 23. Sadevedet ohjautuvat paikoin maanpinnalle sokkeleiden vierustalle.

6. SISÄTILAT JA HUONEJAON MUUTOKSET

6.1. Tilojen käyttö

Valimosali on toiminut esitys- ja harjoittelukäytössä. Salin ensimmäisen kerroksen itäosassa on varastotiloja ja länsiosissa opetustiloja, jotka eivät enää ole käytössä. Toisessa kerroksessa sijaitsevia tauko- ja aputiloja on käytetty muun muassa tapahtumaesiintyjien backstagenä. Tilat ovat matalia. Länsipuolen toisessa kerroksessa sijaitsee valimosalissa aiemmin käytössä ollut nosturi.

Eteläsiiven halliosat toimivat varastotiloina ja autotallina, ja ne ovat puolilämmintä tilaa. Itäosassa toimii kaupungin kiinteistöhuollon peruskorjatut toimitilat. Toisen kerroksen itäpuoli on bänditoiminnan käytössä.

Länsipuolen kellari on tyhjiällä. Itäpuolen kellarissa on sähköpääkeskus ja lähialueita palveleva muuntaja.

Wc-tiloja on kaikissa kerroksissa, mutta alkuperäiset ylemmissä kerroksissa sijaitsevat kosteat tilat ovat teknisen käyttöikänsä päässä. Niiden kosteuseristeenä on käytetty bitumisivelyä, joka sisältää asbestia.

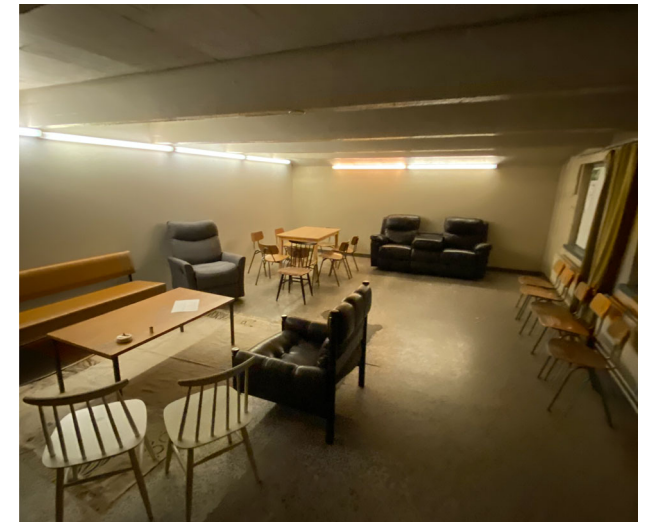
Kuva 24. Itäosan peruskorjattu toimistotila.

6.2. Lattiat

Rakennuksen alapohjarakenteet on toteutettu maanvastaisina betonirakenteina, jossa kosteuseristeenä on käytetty laatan alapuolista muovia tai betonilaattojen välissä olevaa bitumisivelyä. Muovikalvo on haurastunut ja

Kuva 25. Valimosalin nosturi sijaitsee rakennuksen luoteispäädyn toisessa kerroksessa.

Kuva 26. Valimosalia reunustavat toisen ja kolmannen kerroksen tilat ovat matalia.

huonokuntoinen. Lattiat ovat pääsääntöisesti betonipinnalla, joka mahdollistaa maaperästä nousevan kosteuden haihtumisen ympäröivään sisäilmaan. Rakenteissa ei ole lämmöneristettä vaan muovikalvon alapuolella on täyttöhiekka, joka oli hienojakoista ja aistinvaraisesti tarkasteltuna kosteaa.

Itäpuolella olevan peruskorjatun toimisto- ja taukotilaosan lattiapinnat on uusittu asentamalla vanhan lattiarakenteen päälle uusi betonivalu. Rakennetarkastuksen kautta havaittiin öljyperäistä hajua. Toimistotilojen lisätutkimuksessa 2021 alapohjarakenteessa ei pinta- ja viiltomittausten perusteella todettu olevan ylimääräistä kosteutta. Eteistilassa kosteusarvot olivat suurempia muihin tiloihin verrattuna, mutta eivät kuitenkaan ylitä kastuneen rakenteen raja-arvona pidettyjä lukemia.

Rakennuksen länsi- ja itäsivujen lattiarakenteissa on alkuperäisiä putkikanaaleja, joissa kulkee käytössä olevia ja käytöstä poistettua talotekniikkaa. Kanaaleissa oli kuntotutkimuksessa aistittavissa voimakas mikrobiperäinen haju. Epätiiveyttä havaittiin alapohjassa kulkevista putkikanaaleista, länsipuolen kellaritilasta sekä alkuperäisen lattialaatan ja myöhemmin siihen tehtyjen paikkausvalujen liitoskohtien kautta. Lisäksi alapohjarakenteiden ja ulkoseinien liittymissä havaittiin rakoa. Alapohjarakenteissa on talotekniikan tarkastuskaivoja, joiden kannet ovat epätiivitä.

6.3. Seinät

Väliseinät ovat pääosin ei-kantavia rapattuja tai maalattuja tiilirakenteita. Väliseinien pinnat ovat kuivissa tiloissa maalattuja ja kosteissa tiloissa osittain kaakeloituja. Tutkituilta osin ei-kantavat väliseinärakenteet lähtevät kantavan alapohjalaatan päältä. Pohjois- ja eteläosan välinen seinärakenne on paikallaan valettu betoniseinä.

Seinäpinnoilla ei havaittu pintakosteuspoikkeamia tai mahdollisiin kosteusvaurioihin viittaavia jälkiä. Valimosalin ja porrashuoneen viereisen luokka/varastotilan välisen tiliseinän alaosassa oli havaittavissa kosteuden aiheuttamia vaurioita.

Kuva 27. Pohjoisosan toisen kerroksen lattia.

Kuva 28. Eteläosan hallia on jaettu osiin keveillä väliseinillä.

6.4. Katot ja alakatot

Yläpohjan rakenne on pääosin betoninen alalaattapalkkisto, jossa on käytetty eristeenä hiekan ja hiilen sekoitusta. Rakenteesta on ilmayhteyksiä sisäilmaan rakenteen reuna-alueilta, jolloin epäpuhtaudet pääsevät siirtymään sisäilmaan. Yläpohjan sisäkatot ovat pääosin sementtilastulevypintaisia rakenteita. Sementtilastuvillaeriste on paikoin kastunut yläpohjan ja seinärakenteen liitoksesta tapahtuneiden vesivuotojen seurauksena.

Tilojen välipohjarakenteet ovat betonirakenteisia ylälaattapalkkistoja. Välipohjan sisäkattoihin on pintamateriaalina käytetty mineraalivillasekä sementtilastuvillalevytyksiä. Mineraalivil- laisten levytysten sivupinnat ovat avonaisia, jolloin niistä pääsee kulkeutumaan mineraalivillakuituja sisäilmaan. Välipohjien viemäri- läpiv-

Kuva 29. Valimosalin etelä- ja itäseinustoilla sijaitsevat metallikaitein rajatut parvet.

Kuva 30. Eteläosan nykyisiin bänditiloihin johtava betonirakenteinen kierreporras.

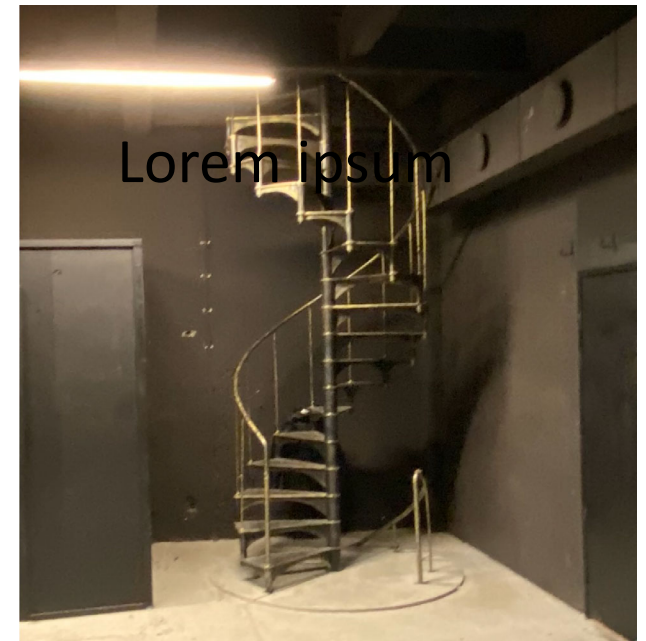
Kuva 31. Valimosalin metallinen kierreporras vie kellarista toiseen kerrokseen.

ientien kohdilla oli tutkimuksessa havaittavissa valumajälkiä, jotka viittaavat viemäri- liitosten vuotoihin.

6.5. Portaat ja kaiteet

Rakennuksen sisätiloissa on neljä portaita, jotka kaikki ovat hyväkuntoisia. Kahdet ajalle tyypilliset kierreportaat sijaitsevat valimosalissa ja eteläosan itäpuolella. Eteläosan portaat on valettu betonista ja valimosalin kierreporras on metallista.

Valimosalia reunustavalla parvella on metalliset kaiteet.

7. KIINTEISTÖTEKNIikka

7.1. Ilmanvaihto

Rakennuksen tiloja palvelee tällä hetkellä neljä erillistä tilakohtaista lämmöntalteenotolla varustettua tulo- ja poistoilmanvaihtokonetta (P-1...P-4). Käytössä olevat ilmanvaihtokoneet on asennettu vuosien 1997 ja 2004 välillä. 1990-luvulla asennettujen koneiden tekninen käyttöikä lähenee loppuaan 2020-luvun loppupuolella. Jokaisen koneen palvelualueen kanavistoissa havaittiin merkittäviä määriä pölykertymää. Lisäksi pölykertymää ja muuta likaa havaittiin jokaisen koneen kehikon sisältä. Ilmanvaihtokone P-4 on tutkimuksen jälkeen puhdistettu, ja ilmamäärät on säädetty vuonna 2021. Muiden puhdistamisesta tai huolloista ei ole tietoa.

7.2. Lämmitys

Kanaaleihin on sijoitettu lämpimän veden kierto, lämmitysputket sekä lämminvesiputket. Länsipuolen kanaalissa havaittiin eristämätön rautaputki. Kiinteistön lämpöjohtoverkosto on alkuperäinen ja materiaaliltaan rautaa hitsaus- ja kierrelitoksin.

7.3. Viemärijärjestelmä

Rakennuksen viemäriputket ovat suurimmaksi osaksi alkuperäisiä valurautaisia putkia myös pohjaviemäreiden osalta. Alkuperäisissä viemäriputkissa havaittiin vuotokohtia ja putkistoa on uusittu paikoitellen näkyviltä osin.

Kuva 32. Muun muassa halliosaan on sijoitettu ilmanvaihtokone.

7.4. Sähkö

Itäpuolen kellaritulassa sijaitsee muuntaja, joka palvelee ammattikoulun lisäksi lähistön kerrostaloja ja muita kiinteistöjä.

8. KOHTEEN RAKENNUSHISTORIAALLI- NEN SÄILYNEISYYS JA ARVIOINTI

8.1. Leimalliset ulkopuoliset piirteet

Rakennus edustaa 1950-luvun tyyppillistä koulu-
rakentamista. Sen merkittävin ulkoasun piirre
on julkisivun tiilimuuraus keltaisin saumoin
sekä ajalle ominainen liuskekivisokkeli.

Valimorakennuksen massoittelu ja aukotus sekä
suhde ympäröiviin rakennuksiin on säilynyt.
Valimo täydentää päärakennuksen rajaamaa
tonttia. Valimorakennus avautuu vain yhdeltä
tarkastelusuunnalta korttelin sisältä huolto- ja
takapihalta.

8.2. Leimalliset tilaratkaisun ja sisustuk- sen piirteet

Autokorjaamoksi ja valimoksi valmistunut
rakennus on alkujaankin ollut raakatilaa, jonka
olemus on säilynyt rakennuksessa hyvin.
Rakennuksen leimallisin tila on suuri valimosali
rakennuksen pohjoisosassa. Valimokäytöstä
rakennus poistui kuitenkin varhaisessa vaihees-
sa. Tilojen muodon lisäksi alkuperäisestä
käytöstä kertovat valimosalissa kulkeva
nosturirata. Itse nosturi on kuitenkin näkyvillä
ainoastaan länsipuolen toisessa kerroksessa.
Tilan ja valimosalin väliin on rakennettu seinä
myöhemmässä vaiheessa.

Autokorjaamon tiloihin on rakennettu
myöhemmissä vaiheissa väliseiniä, mutta
alkuperäiset seinät ja kantavat pilarit ovat
säilyneet. Näkyvissä olevat pilarit ja palkit
muodostavat etenkin valimosalissa merkittävän
visuaalisen elementin. Valimosalin kierreporras
on rakennuksen näkyvin ja koristeellisin
porraselementti.

8.3. Muuttuneet kohdat

Rakennuksen yksi varhaisimmista muutoksista
on ollut tiilikaton vaihtaminen vaaleampaan
peltikatteeseen. Peltikate on vaihdettu myös
päärakennukseen.

Valimorakennuksessa osa alkuperäisistä tum-
manruskeista puuikkunoista on korvattu
valkoisilla MSE-ikkunoilla, ja osa vanhoista
ikkunoista on levytetty vanerilla umpeen.
Valkoiset ikkunanpuitteet korostavat ikkunoid-
en ruutujakoja ja tekevät kokonaisuudesta
vaaleamman kuin alkuperäinen tummin aukoin
rytmitetty julkisivu. Myös valimorakennuksen
ulko-ovia on uusittu myöhemmin ikkunare-
montin jälkeen. Merkittävimmät ulkoiset
muutokset ovat itäjulkisivulla, jossa ilmanvaih-
don läpivientien lisäksi on vuonna 2015 valmis-
tunut seinän kokoinen muraali.

Sisätilojen suurimmat muutokset on toteutettu
rakennuksen itäosaan peruskorjauksen yhtey-

dessä. Toimisto- ja taukotilojen muutokset
eivät ole rakennushistoriallisesti merkittäviä
kerrostumia, eikä niihin kohdistu säilyttämistar-
peita. Suurien muutosten lisäksi rakennukseen
on lisätty kevein väliseinin wc- ja varastotiloja.

*Kuva 33. Valimosalin kantavat rakenteet erottuvat
hyvin suuressa tilassa.*

8.4. Rakennusterveellisyys

Rakenteet ovat säilyneet suurimmalta osin alkuperäisinä, mutta ne on kuntansa vuoksi vaihdettava uusiin. Valimorakennus ei nykykunnossaan sovellu siihen suunniteltuun jatkuvaan opetus- harjoittelu- ja esiintymiskäyttöön.

8.5. Rakennuksen arvottaminen

Valimorakennus on ajalleen tyyppillinen koulu- rakennus, ja se edustaa tunnistettavasti 1950-luvun julkista rakentamista. Alkuperäinen tiili- ja liuskekiviverhous on säilynyt koko rakennuskokonaisuudessa. 2000-luvulla lisätty talotekniikka ei vaikuta merkittävästi rakennuksen ulkoasuun, mutta itäjulkisivun muraali heikentää kohteen autenttisuutta. Muraalia ei ole myöskään mahdollista säilyttää kerrostu- mana tulevien korjaustoimenpiteiden vuoksi. Rakennuksen sisäosien kiinteät rakenteet ovat merkittävin osa sisätilojen arvoa.

Valimorakennuksen visuaalinen merkitys on päärakennukseen nähden vähäisempi, sillä sen rooli avautuu vain yhdeltä tarkastelusuunnalta korttelin sisällä. Kokonaisuuden arvo syntyy yhtenäisistä julkisivumateriaaleista ja säily- neestä massoitelusta. Rakennuskoko- naisuuden luonne ja suhde ympäristöön on säilynyt ennallaan.

1950-luvun ammattikoulukokonaisuus luo tärkeän jatkumon Riihikedon koulukortteleille. Valimo on keskeinen osa koulukorttelialuetta, mutta se ei yksinään muodosta merkittävää osuutta korttelien kokonaisuudelle. Pääraken- nuksen rajaama tila on kokonaisuudelle merkit- tävämpi, vaikka valimo näkyikin suojaisesta sijainnistaan huolimatta moneen suuntaan suojellun alueen sisällä.

Arvokkainta rakennuksessa on sen ulkoasu, joka on mahdollista säilyttää laajoista restauro- intitoimenpiteistä huolimatta.

Kuva 34. Valimorakennus on muutoksista huolimatta säilyttänyt 1950-luvun hengen.

Lähdeluettelo

OHJELMALLINEN RAKENNUSSUOJELU –HANKE / VARSINAIS-SUOMEN ELY-KESKUS / PORIN VALTAKUNNALLISESTI MERKITTÄVIEN RAKENNETTUJEN KULTTUURIYMPÄRISTÖJEN SUOJELUTILANTEEN JA –TARPEEN KARTOITUS
Ohjelmallinen Rakennussuojelu -hanke / Varsinais-Suomen ELY-keskus 31.3.2016 / Kirsti Virkki

SIVISTYSTOIMIALAN ESITTÄVÄN TAITEEN ESITYS- JA KOULUTUSTOIMINTA “VALIMO 2.0” TARVESELVITYS
Työryhmä: Jyri Träskelin, Eeva-Maija Talasma, Markku Ollila, Janne Hakoniemi, Jenni Saarinen

PAKKI - SATAKUNNAN MUSEO / KOHTEEN INVENTOINTIRAPORTTI
Rautatienpuistokatu 7, ent. poikien ammattikoulu
<https://www.kulttuuriymparisto.fi/>

KIINTEISTÖ OY DOMUS ARCTOPOLIS RAUTATIENPUISTOKATU 7 KOSTEUS- JA SISÄILMATEKNINEN KUNTOTUTKIMUS
29.03.2019
WSP Finland Oy / Mika Pälve

RAUTATIENPUISTOKATU 7, KUNTOTUTKIMUS JA ASBESTI- JA HAITTA-AINESELVITYS
10.3.2023
WSP Finland Oy

RAUTATIENPUISTOKATU 7, VALIMO-RAKENNUS 1 KRS LISÄTUTKIMUS TOIMISTOTILAT
11.6.2021
Tehokuivaus / Saija Hokkanen

WIKIPEDIA
https://fi.wikipedia.org/wiki/likka_Martas
https://fi.wikipedia.org/wiki/Jussi_Lappi-Sepp%C3%A4I%C3%A4

OPENSTREETMAP
<https://www.openstreetmap.org/#map=17/61.48046/21.79002&layers=H>

PORIN KAUPUNGIN KARTTAPALVELU
Asemakaavaote sivulla 8

YLE
<https://yle.fi/a/3-8248916>